

Миљана Тодоровић,¹
Асистент Правног факултета,
Универзитет у Нишу

ПРИКАЗ
UDK: 34(37)“03”

Рад примљен: 26.09.2013.
Рад прихваћен: 02.10.2013.

„1700 ГОДИНА МИЛАНСКОГ ЕДИКТА“

Међународна научна конференција одржана на Правном факултету у Нишу од 17. до 19. маја 2013. године

Читава 2013. година у знаку је обележавања 1700 година од доношења Миланског едикта, акта којим је дозвољено исповедање хришћанства у Римском царству. Годишњица доношења Едикта који је поставио основ вредностима на којима ће се темељити европска цивилизација, дао је повод научној јавности широм Европе да још једном осветли околности везане за доношење овог Едикта и његов историјски значај. Ниш, као родно место цара Константина, творца Миланског едикта, био је центар многобројних активности којима је на различите начине обележаван овај јубилеј. Правни факултет у Константиновом родном граду био је домаћин одржавања једне од највећих научних конференција посвећених овој теми. Вишеструки значај Миланског едикта пружио је могућност одржавања једне овакве мултидисциплинарне конференције. Радови из области правне историје, историје, црквеног права, филозофије и археологије покрили су широко поље утицаја хришћанства од његових почетака до модерних дана, као и нормативну и организациону испреплетаност духовних и световних власти.

У организацији Правно-историјске катедре Правног факултета у Нишу, Града Ниша и Министарства просвете, од 17. до 19. маја 2013. године, одржана је међународна научна конференција „1700 година Миланског едикта“. За учешће на конференцији пријавио се 101 учесник са 74 реферата. Учесници су били наставници и сарадници правних и филозофских факултета из пет земаља и чак 17 универзитета из региона: Правни факултет Универзитета у Нишу, Београду, Новом Саду, Крагујевцу, Косовској Митровици, Подгорици, Скопљу, Љубљани, Новој Горици, Сплиту, Загребу, Ријеци, Осијеку, Сарајеву, Зеници, Тузли и Мостару; Филозофски

¹ miljana@prafak.ni.ac.rs

факултет Универзитета у Нишу, Београду, Новом Саду, Загребу и Зеници; Архитектонски факултет Универзитета у Београду.

Свечана академија којом је отворена научна конференција одржана је у Великој сали Универзитета у Нишу, уз присуство представника Владе Србије, Града Ниша и Српске православне цркве. Конференција је отворена поздравним говорима декана Правног факултета у Нишу проф. др Мирослава Лазића, градоначелника Ниша, проф. др Зорана Перишића и проректора Универзитета у Нишу, проф. др Ненада Павловића. Нарочит тон свечаној академији дало је обраћање проф. др Срђана Шаркића, редовног професора Правног факултета у Новом Саду, који је још далеке 1983. године први превео Милански едикт на српски језик.

Радни део коференције одвијао се 18. маја 2013. године, у просторијама Правног факултета у Нишу. Паралелно су одржане три сесије, формиране према темама које су учесници пријавили.

У првој, најбројнијој сесији, излагали су правни историчари и учесници са правно-историјским темама. Њоме су председавали проф. др Сима Аврамовић, Декан Правног Факултета у Београду, проф. др Срђан Шаркић и проф. др Владимир Симич са Правног факултета у Љубљани. Највећих број радова тицали су се улоге коју је хришћанство имало у историји државе и права, као и историјским и савременим аспектима односа државе и цркве. У овој сесији радове су изложили и доајени правно-историјске науке. Професор Аврамовић је своје излагање посветио кооперативној одвојености државе и цркве, доктрини која је, као успешан правни трансплант из савремене европске праксе, успешно усађена у правни систем Републике Србије Законом о црквама и верским заједницама из 2006. године. Професор Шаркић је говорио о неким аспектима Константинове политике према хришћанима. Као један од најјачих доказа да је овај цар заиста био наклоњен хришћанима, професор је истакао два документа у којима је Константин даривао цркву у Африци и изузео је од јавних дажбина у корист државе, чиме је установио црквене привилегије које ће се увећавати током средњег века.

Друга сесија је окупила учеснике са темама из области Римског права. председавали су проф. др Жика Бујуклић, проф. др Невенка Богојевић Глушчевић и доц. др Марија Миладиновић. У овој сесији излагања су имали готово сви професори Римског права државних правних факултета у Србији: проф. др Магдолна Сич (Нови Сад), проф. др Жика Бујуклић (Београд), проф. др Наташа Деретић (Нови Сад), проф. др Милена Полојац (Београд), проф. др Емилија Станковић (Крагујевац). Међу радовима окупљених романиста из Србије, Македоније, Црне Горе и Хрватске био је

велики број оних у којима је указивано на свеprisутну актуелност римског права, што се огледа и у насловима неких реферата: „О актуелности једног преторовог едикта“ (проф. др Милена Полојац, Београд), „Јустинијанова кодификација – камен темељац европског приватног права“ (доц. др Владимир Вулетић, Београд), „Антихреза – реликт прошлости или решење за будућност“ (Инес Матић, Ријека) и „Правно неосновано обогаћење од римског до савременог српског права“ (Валентина Цветковић-Ђорђевић, Београд). Радове је пратила жива дискусија о самом садржају радова, али и о питањима које тема конференције неизбежно намеће, као што је расправа о мотивима цара Константина - да ли је био искрени хришћанин или само прагматичан политичар коме је хришћанство било средство за остваривање политичких циљева.

Трећа сесија је према темама била најразноврснија. Модератори ове сесије били су проф. др Крешимир Филипец (Загреб) и доц. др Ирена Љубомировић (Ниш). Излагани су радови историчара, филозофа и археололога. Професорка Сузана Рајић (Београд) посветила је своје излагање држави и цркви у Краљевини Србији за време последњег Обреновића. Говорила је о односу владара и представника извршне и законодавне власти према поглавару Српске цркве митрополиту Михаилу, који се 1889. године вратио у земљу након шестогодишње емиграције. Запажено излагање имао је проф. др Крешимир Филипец, који је дао занимљив приказ живота првих хришћана. Доцент Славиша Недељковић је разматрао српско црквено питање у Старој Србији у 19. и почетком 20. века, када је долазак српских митрополита у Призрен и Скопље отворио могућност да се преко црквених институција ојача национална и политичка активност у Старој Србији. Занимљив рад из области филозофије имао је, између осталих, проф. др Жељко Шкуљевић из Зенице, о односу хришћанства према хеленском филозофском наслеђу у светлу Константиновог Миланског едикта.

Заједничку завршну дискусију 19. маја, водио је проф. др Драган Николић, шеф Правно-историјске катедре Правног факултета у Нишу. Учесници су изразили задовољство што је Правно-историјска катедра у Нишу организовала конференцију која је, након много година без значајнијих сусрета, окупила правне историчаре из региона. Деведесете су прекинуле традицију интеркатедарских састанака, што је младу генерацију правних историчара ускратило за међусобне контакте и увид у научна интересовања и достигнућа колега из суседних држава. Успешно организована међународна конференција показала је да су окупљања наставника и сарадника ове научне области могућа, упркос незавидним финансијским условима који су заједнички проблем свих универзитета у региону. Воља да се уложе време и напор које изискује организација регионалних кон-

ференција и посвећеност идеји заједничког неговања правно-историјске науке, довољни су да се ствари помере са нулте тачке. Изражена је нада да до наредне правно-историјске конференције неће проћи превише времена и разматране су могућности и предности садрадње суседних универзитета на овом плану.

Након дискусије, учесници су посетили Гамзиград, археолошко налазиште царске палате *Felix Romuliana*, које се налази на Унесковој листи светске баштине. Овим излетом и заједничком вечером завршена је конференција посвећена Миланском едикту. Символично, акт који утемељује верску толеранцију је 1700 година након доношења окупио истраживаче са простора који има бремениту прошлост, али чија друштва на овој и другим европским вредностима којима векови шире поља деловања не мењајући њихову суштину, започињу нова поглавља у свом развоју.